

Gesprekken over klimaatverandering in Nederland

Rapport voor KlimaatGesprekken

Sandra Klaperski-van der Wal

Onderzoeksafdeling Behaviour Change and Well-Being

Behavioural Science Institute, Radboud Universiteit

sandra.klaperski@ru.nl

Kimberley Ledder

Behavioural Science Master student

Radboud Universiteit

kimberley.ledder@ru.nl

29-09-2026

Achtergrond

In 2024 hebben wij (Klaperski-van der Wal et al., 2026) in een representatieve Nederlandse steekproef onderzoek gedaan naar gesprekken over klimaatverandering. Dit onderzoek werd financieel gesteund door de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO; [406.XS.04.113](#)). Het was de eerste studie die in een representatieve Nederlandse steekproef met bijna 1000 respondenten keek naar gesprekken over klimaatverandering en “*Pluralistic Ignorance*”; het verkeerd inschatten dat een mening niet gedeeld wordt door de meerderheid (Geiger & Swim, 2016). Het doel van deze studie was om de associatie tussen gesprekken over klimaatverandering, milieuvriendelijk gedrag en sociale normen te onderzoeken. We zagen dat de Nederlandse steekproef levels van klimaatverandering belang, zorgen en verantwoordelijkheid in Nederland onderschat, dus dat er sprake is van *Pluralistic Ignorance*. Het was echter *niet* zo dat mensen met een hoger niveau van pluralistische onwetendheid zich minder duurzaam gedroegen. We vonden verder dat mensen gemiddeld “soms” met anderen over onderwerpen gerelateerd aan klimaatverandering spraken, meestal minder dan één keer per maand, en voornamelijk met hun partner, vrienden of familieleden.

Om de representatieve steekproef te vergelijken met experts die veel over het onderwerp klimaatverandering spreken, is er in mei 2024 ook een vragenlijst uitgezet bij klimaatcoaches van KlimaatGesprekken. Zij hebben dezelfde vragenlijst, met een aantal extra vragen specifiek gerelateerd aan hun bezigheden als klimaatcoach, ingevuld. Aangezien zij vaak in gesprek zijn over klimaatverandering, leek het ons interessant om de resultaten van de representatieve steekproef te vergelijken met die van klimaatcoaches. Dit kon ons een eerste indruk geven van de *mogelijke* effecten van regelmatige gesprekken over onderwerpen gerelateerd aan klimaatverandering, *maar* ons cross-sectionele onderzoek laat *geen* causale conclusies toe.

In dit rapport kunnen jullie de uitkomsten van dit onderzoek onder klimaatcoaches lezen. Alle resultaten zijn gebaseerd op het werk van Sandra, die ook klimaatcoach bij KlimaatGesprekken is en het onderzoek heeft geleid. Dit rapport is geschreven door Kimberley onder begeleiding van Sandra. Heb je vragen, stuur ons dan gerust een email. We willen jullie vriendelijk vragen om het rapport niet online te plaatsen of te delen met mensen buiten de KlimaatGesprekken community. Bedankt voor jullie begrip.

Meer weten?

In kleine boxen geven we aanvullende informatie en lichten we verschillen en/of overeenkomsten met de representatieve steekproef uit.

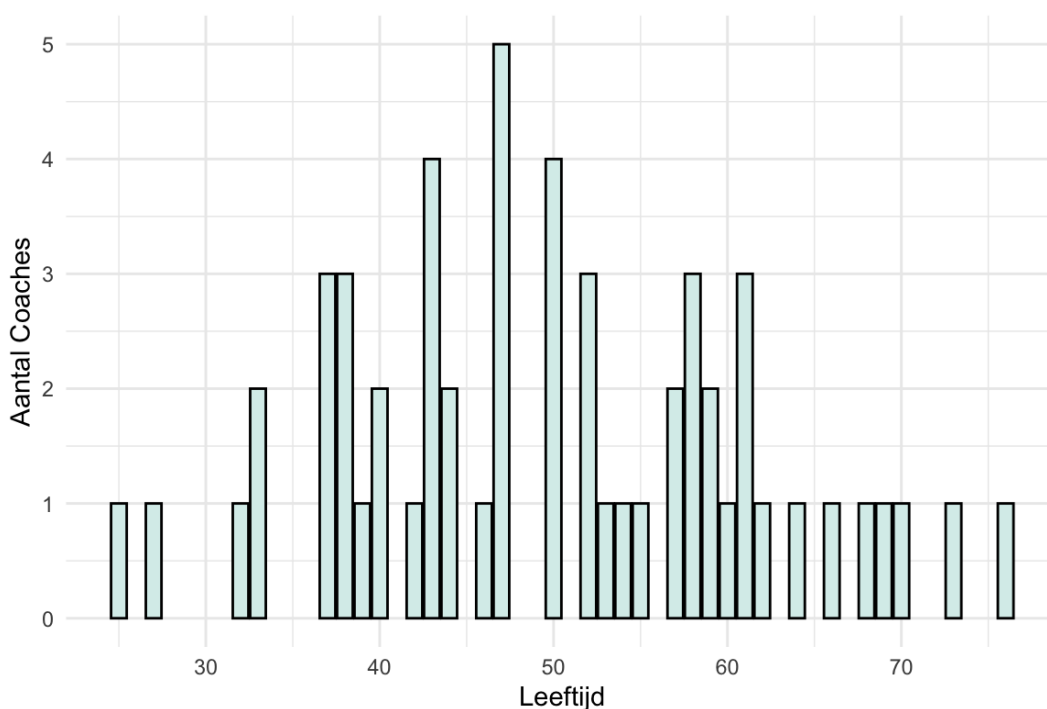
Voor de volledige resultaten van de representatieve studie kunnen jullie ook de preprint lezen: https://osf.io/preprints/psyarxiv/czu9f_v1

PARTICIPANTEN

In totaal hebben 56 klimaatcoaches met een gemiddelde leeftijd van 50 de vragenlijst ingevuld (zie Figuur 1), waarvan 43 vrouwen en 13 mannen. Ook is gevraagd naar het hoogst behaalde opleidingsniveau van de klimaatcoaches. Hieruit bleek dat de meesten als hoogst afgeronde opleiding een bachelor- of masterdiploma hebben behaald ($N = 41$). Wat betreft opleidingsniveau bleek weinig diversiteit, er waren geen coaches met Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO), middelbare school, basisschool of geen opleiding als hoogst behaalde opleidingsniveau. Hier zien we een groot verschil met de representatieve steekproef waar de opleidingsniveaus relatief gelijk verdeeld zijn (zie Box 1 voor meer informatie). Daarnaast was ongeveer de helft van de deelnemers in de representatieve groep vrouw; bij de klimaatcoaches was dat 77%.

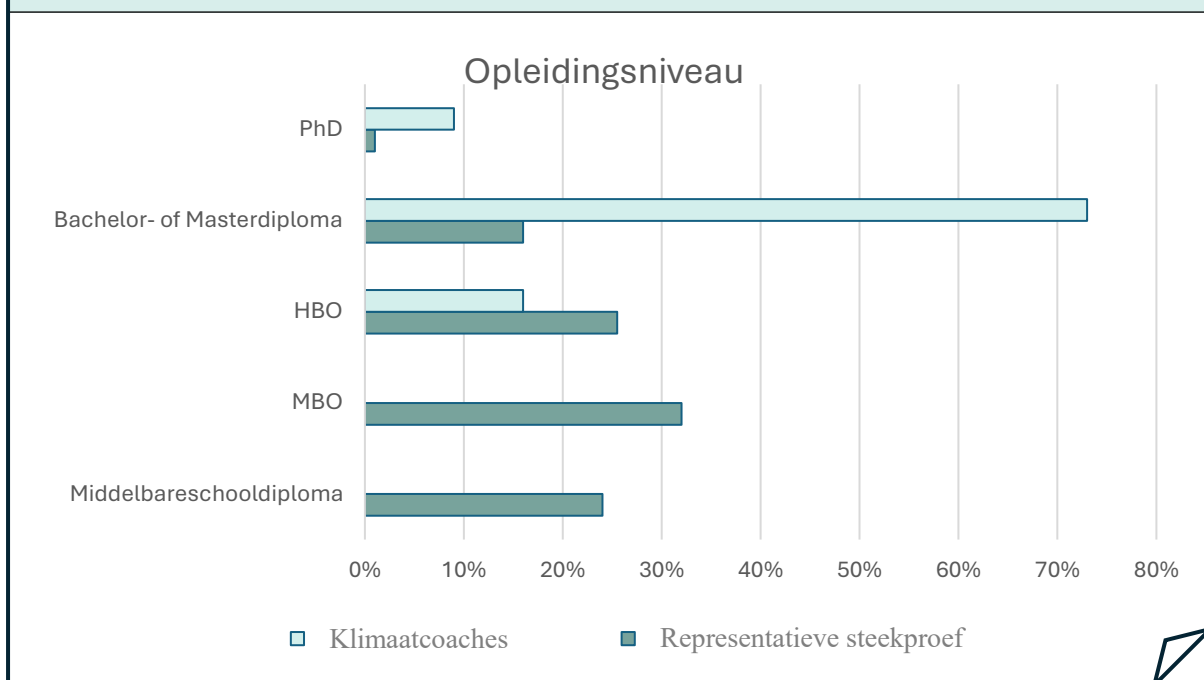
Figuur 1

Leeftijdsverdeling klimaatcoaches

Noot. De gemiddelde leeftijd was 49.9 jaar (standaarddeviatie van 11.7), met een minimum van 25 jaar en een maximum van 76 jaar.

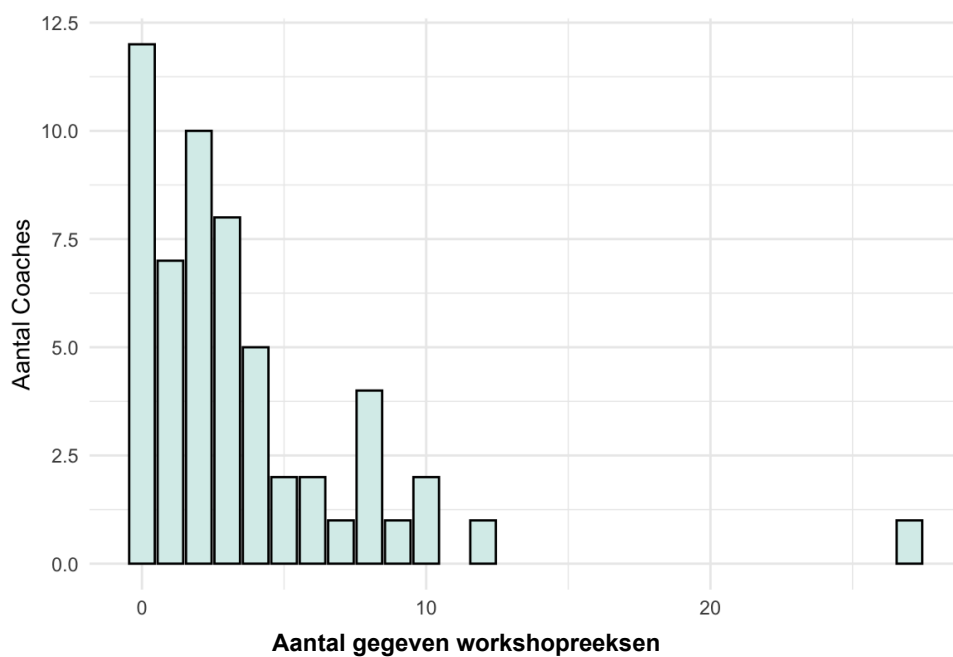
Box 1: Demografische verschillen

Verder is er gekeken naar hoe vaak de klimaatcoaches tot dus toe de workshopreeks hebben gegeven namens KlimaatGesprekken. Op het moment van afname hadden 12 participanten nog geen KlimaatGesprekken workshopreeks gegeven, gemiddeld genomen hadden de participanten ongeveer 4 workshopreeksen gegeven (zie Figuur 2).

Figuur 2

Aantal gegeven workshopreeksen van klimaatcoaches

UITKOMSTEN

Klimaatzorgen & Pluralistic Ignorance

Climate change concern, grofweg vertaald naar *zorgen over klimaatverandering*, werd in het onderzoek vanuit drie verschillende aspecten onderzocht. Namelijk: belang (*importance*; “Hoe belangrijk is het onderwerp klimaatverandering voor u persoonlijk?”), bezorgdheid (*worry*; “Hoe bezorgd bent u over klimaatverandering?”) en verantwoordelijkheid (*responsibility*; “Ik voel me persoonlijk verantwoordelijk om klimaatverandering te verminderen”).

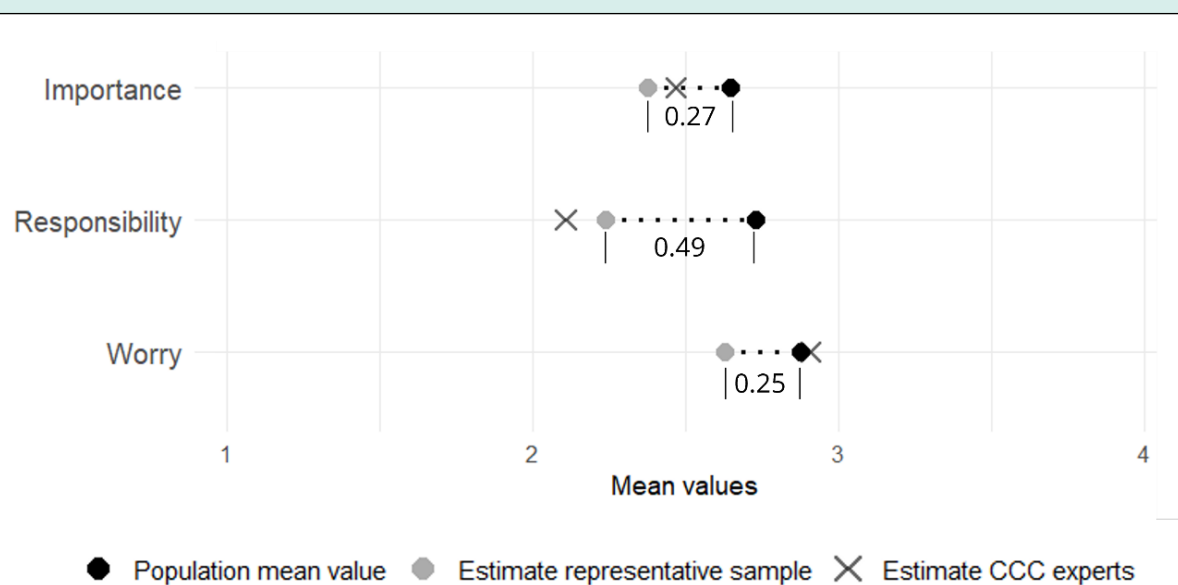
Gemiddeld is belang (*importance*) op een 3.5 van de 4 gescoord, wat laat zien dat klimaatcoaches klimaatverandering persoonlijk als heel erg belangrijk zien. Verder is ook bezorgdheid (*worry*) gemiddeld genomen erg hoog gescoord met een 3.9 van de 4. Als laatste is ook de persoonlijke verantwoordelijkheid (*responsibility*) hoog gescoord met een 3.7 van de 4. Dit resulteert in een gemiddelde score van 3.7 van de 4. Deze hoge score weerspiegelt hoe bezorgd klimaatcoaches zijn over klimaatverandering en verklaart mogelijk hun motivatie om KlimaatGesprekken workshops te geven.

Daarentegen is ook gekeken hoe klimaatcoaches denken dat de algemene bevolking van Nederland deze drie aspecten zou scoren. Hierin is het opvallend dat klimaatcoaches de verwachte score van Nederland als veel lager inschatten dan die van hunzelf. Namelijk, gemiddeld een 2.5 van de 4 op belang (*importance*), een 2.9 van de 4 op bezorgdheid (*worry*) en een 2.1 van de 4 op verantwoordelijkheid (*responsibility*). Om te kijken of deze inschatting de ware score van Nederland reflecteert, zijn deze scores vergeleken met de gemiddelde scores die de representatieve steekproef heeft ingevuld tijdens de originele studie. Het verschil tussen de verwachte scores en de daadwerkelijke scores van de bevolking beschrijft de mate van *Pluralistic Ignorance*, het concept dat mensen vaak de daadwerkelijke mening van de meerderheid onderschatten (Geiger & Swim, 2016).

Er is een analyse gedaan om te kijken in hoeverre de inschatting van klimaatcoaches verschilde van de daadwerkelijke score van de Nederlandse bevolking. Voor het item belang is er een significant verschil gevonden tussen de geschatte waardes en de daadwerkelijke

waardes van de bevolking: klimaatcoaches schatten de score van de bevolking gemiddeld 0.18 punten lager in dan de daadwerkelijke score. Ook is er een significant verschil gevonden voor verantwoordelijkheid waarin klimaatcoaches de populatie score 0.62 punten lager inschatten dan die daadwerkelijk was. Daarentegen werd er *geen* significant verschil gevonden voor bezorgdheid: klimaatcoaches schatten de algemene bezorgdheid over klimaatverandering correct in. In Box 2 zijn de resultaten voor de representatieve steekproef en de klimaatcoaches te zien.

Box 2: Pluralistic Ignorance levels voor belang (importance), verantwoordelijkheid (responsibility) en bezorgdheid (worry)

Noot. De stippellijn representeert de *Pluralistic Ignorance* levels, het verschil tussen geschatte en daadwerkelijke score van de bevolking, van de representatieve sample. De kruisjes laten de gemiddelde schatting van de klimaatcoaches zien. Dit figuur komt uit de preprint van Klaperski-van der Wal et al. (2026).

Daarnaast is in beide steekproeven de mate van overeenstemming met vijf uitspraken over klimaatverandering en de menselijke bijdrage daaraan gemeten. In de steekproef van klimaatcoaches was de acceptatie van klimaatverandering en de menselijke bijdrage daaraan zoals verwacht hoog. In totaal waren 50 participanten (89%) het eens met de uitspraak dat menselijke activiteiten voornamelijk verantwoordelijk zijn voor klimaatverandering. De overige 6 participanten waren het eens met de uitspraak dat menselijke activiteiten hier gedeeltelijk verantwoordelijk voor zijn, samen met andere factoren.

Interessant is dat dit patroon verschilde van dat in de representatieve steekproef. Ook daar accepteerde het overgrote deel van de participanten dat klimaatverandering plaatsvindt en dat menselijke activiteiten hieraan bijdragen (94%), maar de verdeling over beide uitspraken was duidelijk anders. Van de participanten in de representatieve steekproef waren 342 (36%) het eens met de uitspraak dat menselijke activiteiten voornamelijk verantwoordelijk zijn, terwijl 534 (58%) menselijke activiteiten als één van meerdere factoren beschouwden. Daarnaast waren 31 participanten (3%) van mening dat menselijke activiteiten niet verantwoordelijk zijn voor klimaatverandering, 5 participanten (1%) dat het klimaat niet verandert en 14 participanten (2%) gaven aan dat zij het niet wisten.

Klimaatgespreksfrequentie

Om te kijken in hoeverre klimaatcoaches hun mening rondom klimaatonderwerpen uitdrukken, vroegen we voor drie verschillende groepen “hoe bereid bent u om uw mening over klimaatverandering te uiten onder ...”. Bij de eerste groep, “onder mensen die u niet kent”, waren klimaatcoaches enigszins bereid (5.4 op een schaal van 7) om hun mening te delen. Daarentegen bleken klimaatcoaches heel bereid hun mening te uiten bij mensen die dezelfde mening delen over klimaatverandering (6.5 op een schaal van 7). Als laatste waren klimaatcoaches enigszins bereid hun mening te delen met mensen die het niet eens zijn met hun mening over klimaatverandering (een 5.3 op een schaal van 7). Dit resultaat contrasteert sterk met de bereidbaarheid van de representatieve steekproef om hun eigen mening over het klimaat te delen. Zij scoorden voor alle vragen lager, namelijk gemiddeld een 4.3.

We onderzochten ook hoe vaak klimaatcoaches met gelijkgestemden en met mensen met een tegengestelde mening over het klimaat praatten, en hoe vaak zij anderen over klimaatverandering horden praten. Klimaatcoaches waren “vaak” in gesprek met gelijkgestemden en “soms” met mensen die een tegengestelde mening hebben, terwijl de representatieve steekproef gemiddeld “soms” met gelijkgestemden en mensen met een tegengestelde mening praatten. Ook hoorden klimaatcoaches anderen vaker over het klimaat praten dan de respondenten van de representatieve steekproef.

We wilden ook nog inzicht krijgen in met wie gesprekken over klimaatverandering worden gevoerd. Op een schaal van 1 (“nooit”) tot 5 (“heel vaak”) konden klimaatcoaches

aangeven hoe vaak zij het over klimaatverandering hadden met verschillende personen. Er werd gevraagd naar familieleden, de partner, vrienden, kennissen, collega's, vreemden, en KlimaatGesprekken coaches of deelnemers. In Tabel 1 staan de gemiddelden op de vijf puntsschaal per gesprekspartner. Hieruit blijkt dat klimaatcoaches het vaakst met hun partner over klimaatverandering praten, opgevolgd door KlimaatGesprekken coaches. Daarentegen praatten klimaatcoaches het minst vaak met vreemden (zie ook Box 3).

Tabel 1

Frequentie van klimaatgesprekken voor verschillende gesprekspartners

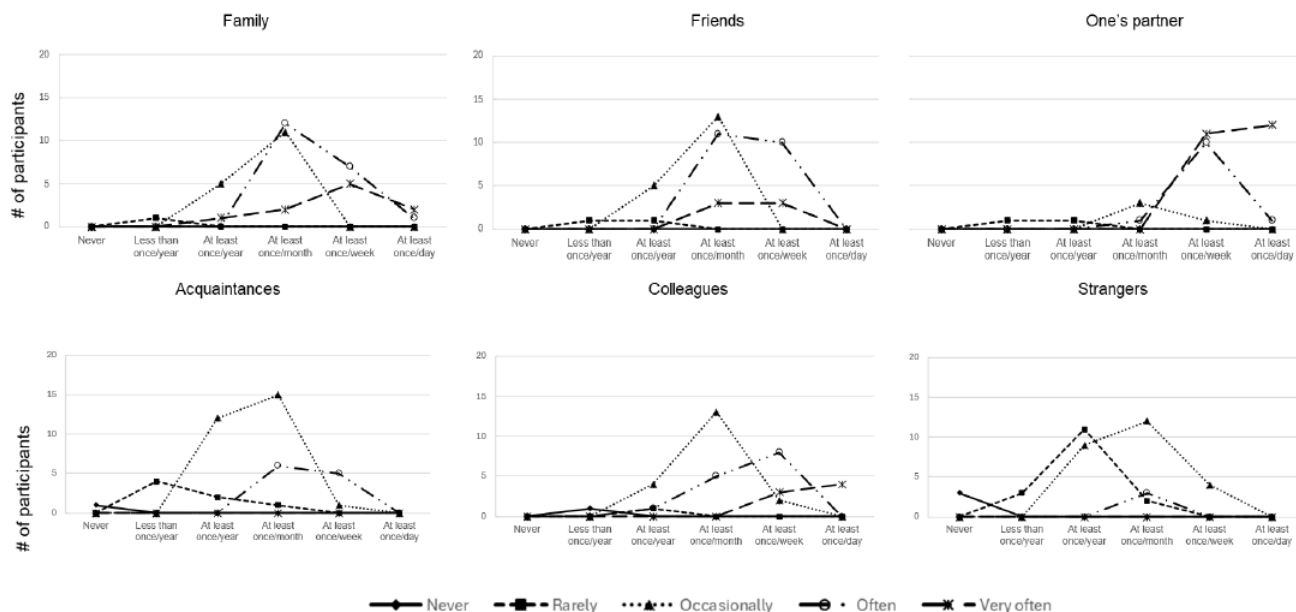
Categorie	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Familieleden	3.79	0.76
Partner	4.35	0.83
Vrienden	3.66	0.75
Kennissen	3.05	0.67
Collega's	3.54	0.86
Vreemden	2.59	0.71
KlimaatGesprekken Coaches	4.21	1.02

Noot. De gemiddelde scores zijn op een schaal van 1 ("nooit") tot 5 ("heel vaak").

Box 3: Klimaatgesprekken - hoe vaak en met wie?

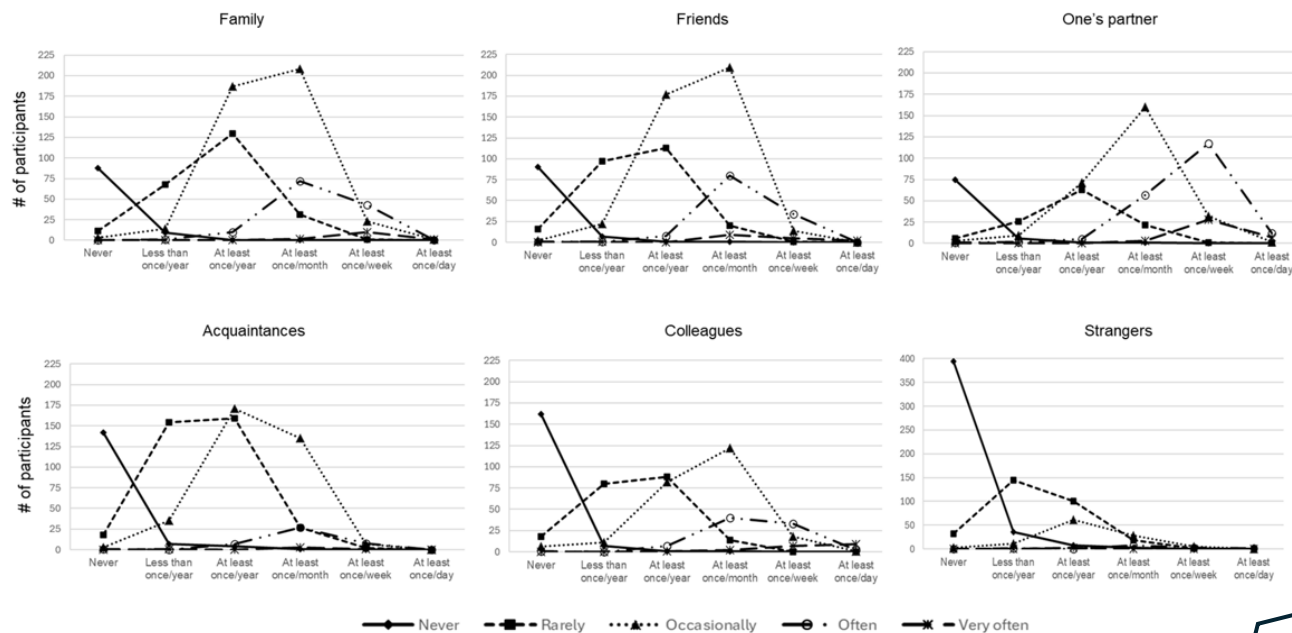
Hier zijn twee afbeeldingen uit de [preprint](#) te zien. We hebben de antwoorden voor de algemene klimaatgesprekken frequentie ("nooit" tot "heel vaak") vergeleken met de antwoorden voor de vraag hoe vaak per jaar/maand/week iemand klimaatgesprekken voert. Boven staat het resultaat voor Klimaat-Gesprekken coaches en beneden voor de respondenten uit de representatieve steekproef.

Climate change communication experts talking about climate change with:

Climate change conversation frequencies for the six different types of conversation partners for the representative sample

Talking about climate change with:

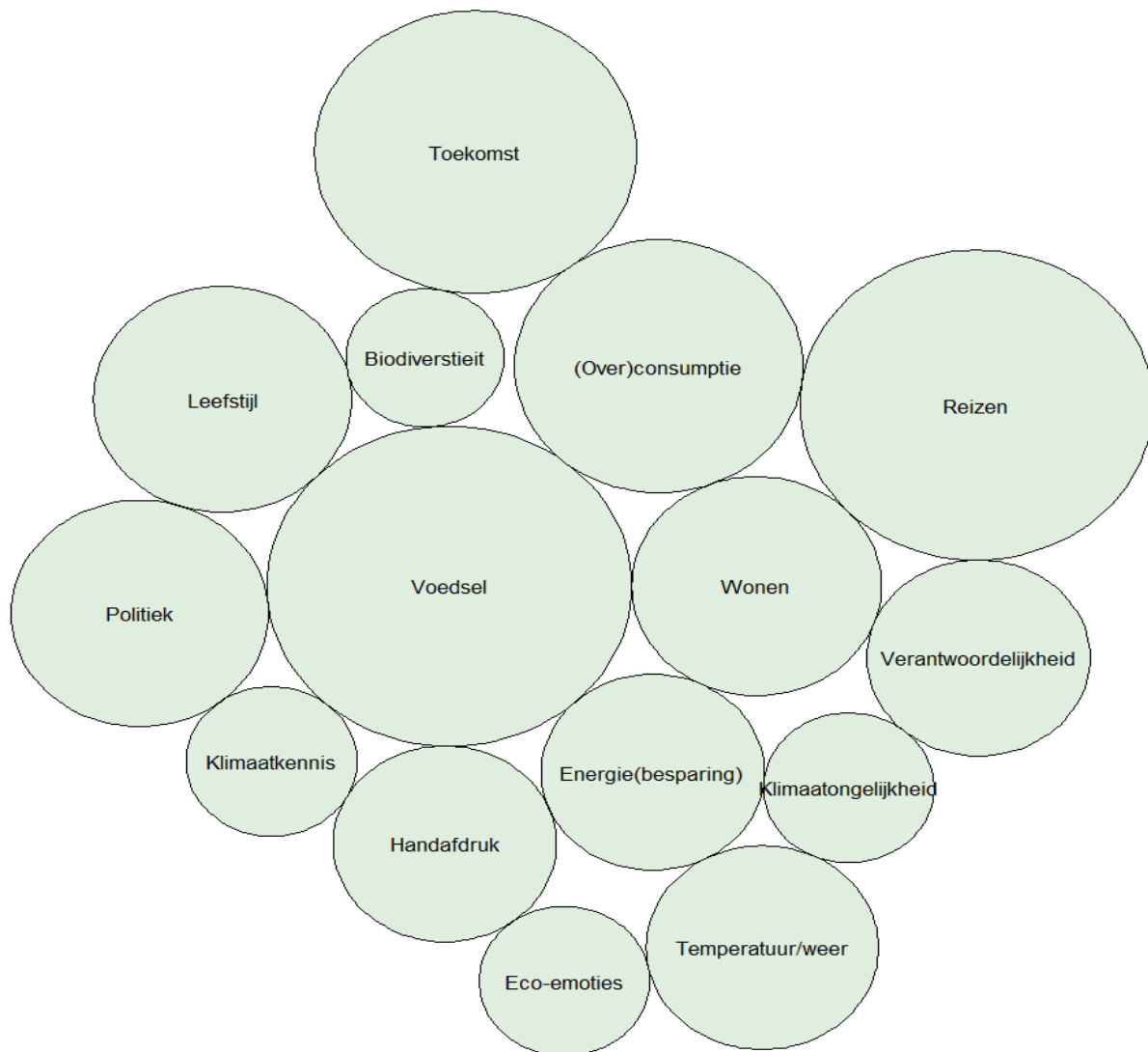

Gespreksonderwerpen

We vroegen ook wat voor onderwerpen die verband houden met klimaatverandering klimaatcoaches vaak met anderen bespreken. In Figuur 3 is een overzicht te zien van overkoepelende onderwerpen. De onderwerpen voedsel, reizen, wonen en energie(besparing) stegen flink uit boven de andere onderwerpen. Bijna meer dan de helft van de klimaatcoaches heeft deze onderwerpen genoemd. Ook is er een aantal keer uitgebreid benoemd dat de participant het belangrijk vond om ook het positieve aspect te belichten of het gesprek te beëindigen met een positieve noot.

Figuur 3

Frequentie van genoemde gespreksonderwerpen rondom klimaatverandering

Noot. Hoe groter de bubbel, hoe vaker het onderwerp benoemd werd.

Self-Efficacy (zelfeffectiviteit)

Voor zelfeffectiviteit zijn twee verschillende sets vragen gebruikt, eentje die ook voor de representatieve steekproef is gebruikt en eentje specifiek voor KlimaatGesprekken coaches. Voor de eerste werden er drie vragen gesteld: “ik weet als klimaatcoach hoe ik over klimaatverandering moet praten in een gesprek met andere mensen”, “ik weet genoeg over klimaatverandering om er met andere mensen een gesprek over te voeren”, “ik ben niet in staat om een discussie te voeren met andere mensen over klimaatverandering”. Deze vragen zijn op een zevenpuntsschaal (1 = “sterk mee oneens” tot 7 = “sterk mee eens”) beantwoord en er werd gemiddeld een 5.9 gescoord. Dit laat zien dat klimaatcoaches het eens zijn met deze statements en zelfeffectiviteit ervaren rondom het topic klimaatverandering in gesprekken en dus vertrouwen hebben in hun eigen vermogen om gesprekken over klimaatverandering te houden. Vergelijken met de representatieve steekproef (die gemiddeld een 4.7 scoorde) ligt de zelfeffectiviteit voor klimaatgesprekken dus hoger.

Verder vroegen we in de vragenlijst voor de Klimaatgesprekken coaches ook nog naar de rol van humor, hoop, handelingsperspectief en het KlimaatGesprekken training. Klimaatcoaches gaven hun instemming met de volgende vier specifieke statements aan: “door humor toe te passen ben ik in staat om een beter klimaatgesprek te voeren”, “door gebruik te maken van actieve hoop ben ik in staat om een beter klimaatgesprek te voeren”, “door handelingsruimte te verkennen in gesprekken ben ik in staat om een beter klimaatgesprek te voeren”, “door het volgen van de klimaatgesprekken trainingen ben ik in staat om een beter klimaatgesprek te voeren”. Respectievelijk werden deze statements gemiddeld op 5.6, 5.6, 5.9 en 6.5 gescoord op een zevenpuntsschaal. Hieruit blijkt dat klimaatcoaches van mening zijn dat hoop, humor, en handelingsperspectief helpen om klimaatgesprekken te voeren en dat er veel waarde wordt gehecht aan het volgen van de KlimaatGesprekken trainingen.

Identiteit, Kennis en Angst

We onderzochten ook in welke mate klimaat een belangrijk onderdeel vormde van de identiteit van onze respondenten. De volgende stellingen werden voorgelegd: “Ik ben het type persoon dat milieuvriendelijk handelt”, “Milieuvriendelijk handelen is een belangrijk onderdeel

van wie ik ben” en “Ik zie mezelf als een milieuvriendelijk persoon”. De respondenten beoordeelden deze uitspraken op een zevenpuntsschaal (1 = “helemaal oneens”, 7 = “helemaal mee eens”). De gemiddelde scores bedroegen respectievelijk 6.0, 6.1 en 5.9. Samengenomen wijzen deze resultaten erop dat de klimaatcoaches klimaat en milieuvriendelijk handelen als een belangrijk onderdeel van hun identiteit beschouwen.

Klimaatkennis werd uitgevraagd aan de hand van één vraag: “Hoe goed voelt u zich geïnformeerd over klimaatverandering?” De respondenten beoordeelden hun kennis op een vierpuntsschaal, waarop zij gemiddeld een score van 3.5 behaalden. Dit wijst erop dat klimaatcoaches hun eigen kennis over klimaatverandering als relatief hoog inschatten. Opvallend is dat deze score 0.5 punt hoger ligt dan die van de representatieve steekproef. Klimaatcoaches voelen zich gemiddeld genomen dus beter geïnformeerd over klimaatverandering dan de gemiddelde respondent.

Daarnaast werden twee stellingen voorgelegd om de mate van angst over klimaatverandering in kaart te brengen: “Klimaatverandering zorgt ervoor dat ik me angstig voel” en “Ik maak me ernstig zorgen over de gevolgen van klimaatverandering voor de leefbaarheid van onze planeet”. Klimaatcoaches scoorden gemiddeld 5.8 op deze twee items op een zevenpuntsschaal. Opvallend is het grote verschil tussen de klimaatcoaches en de representatieve steekproef. De klimaatcoaches scoorden gemiddeld 2.3 punten hoger dan de representatieve steekproef (zie Box 4). Dit wijst erop dat klimaatcoaches aanzienlijk meer angst ervaren voor de gevolgen van klimaatverandering.

Sociale Media

Er was daarnaast een optioneel vragendeel rondom het gebruik van sociale media gerelateerd aan gesprekken over klimaatverandering. In totaal hebben 38 klimaatcoaches deze vragen ingevuld omdat ze aangaven gebruik te maken van sociale media. Het betreft twee statements over hoe vaak iemand de volgende onlineactiviteiten doet: “een klimaat gerelateerd bericht plaatsen op sociale media” en “een klimaat gerelateerd bericht delen op sociale media”. Op een vijfpuntsschaal zijn deze items gemiddeld 2.9 gescoord. Box 4 laat daarnaast zien dat klimaatcoaches sociale media überhaupt vaker gebruiken om het over klimaatverandering te hebben dan de respondenten uit de representatieve steekproef.

Box 4: Vergelijking van zelfeffectiviteit, kennis, angst, online engagement en bezorgdheid tussen de representatieve steekproef en de klimaatcoaches

Variabelen	Schaal	Representatieve steekproef ($N = 926$) $M \pm SD$	Klimaatcoaches ($N = 56$) $M \pm SD$
Klimaatgesprekken zelfeffectiviteit	1–7 schaal	4.69 ± 1.24	5.95 ± 0.61
Kennis over klimaatverandering	1–4 schaal	2.93 ± 0.59	3.50 ± 0.54
Klimaatangst	1–7 schaal	3.50 ± 1.63	5.76 ± 1.23
Klimaatgesprekken op sociale media	0 = nee, 1 = ja	0.37 ± 0.48	0.66 ± 0.48
Zorgen over klimaatverandering	1–4 schaal	2.75 ± 0.72	3.70 ± 0.30

Noot. N = aantal respondenten; M = gemiddelde; SD = standaarddeviatie.

Injunctieve Normen & Descriptieve Normen

In het onderzoek met de representatieve steekproef is exploratief ook gekeken naar normen rondom klimaatverandering. Sociale normen kunnen worden omschreven als de vermeende sociale druk om bepaald gedrag uit te voeren dat als sociaal acceptabel wordt gezien (Fishbein & Ajzen, 2009). Wanneer iemand gelooft in de sociale norm is de kans groter dat zij zich hieraan houden. Hierdoor wordt het gedrag meer als “normaal” gezien binnen de populatie. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen descriptieve normen, de mate waarin de meesten een bepaald gedrag *uitvoeren*, en injunctieve normen, de mate waarin iemand *denkt dat bepaald gedrag van hen wordt verwacht* vanuit de maatschappij. Eerder is al aangetoond dat deze twee normen sterke voorspellers zijn voor gesprekken over klimaatverandering (Orr et al., 2025).

Onderzoekers nemen aan dat wanneer er niet vaak over klimaatverandering wordt gepraat in iemands omgeving, diegene (ten onrechte) zal denken dat het de norm is dat anderen zich *geen* zorgen maken over het onderwerp (Latkin et al., 2023). Dit zou tot een

negatieve feedbackloop kunnen leiden waarin er niet wordt gepraat over klimaatverandering en mensen steeds meer denken dat anderen niet bezorgd zijn (Hoffmann et al., 2024).

In de representatieve steekproef is gekeken naar de injunctieve normen en in hoeverre er een associatie is met de frequentie van klimaatgesprekken en hun eigen milieuvriendelijk gedrag. Uit de analyse bleek dat participanten die een sterkere injunctieve norm voor verminderde vleesconsumptie rapporteerden, over het algemeen ook *minder* vaak zelf vlees consumeerden. Injunctieve normen kunnen mogelijk dus milieuvriendelijk gedrag bevorderen. Verder vonden we ook dat de frequentie van gesprekken met mensen die dezelfde mening delen over klimaatverandering een positieve voorspeller was voor injunctieve normen rondom minder vleesconsumptie en autogebruik: participanten die vaker met gelijkgestemden praatten, waren het meer eens met de stelling dat hun naasten denken dat mensen in Nederland minder vlees moeten consumeren en minder de auto moeten gebruiken. Dit laat zien dat het hebben van een gesprek over milieuvriendelijk gedrag mogelijk geassocieerd is met een positievere vermeende milieuvriendelijke norm (voor meer informatie, zie Klaperski-van der Wal et al., 2026).

De waarden voor vleesconsumptie en de bijbehorende descriptieve en injunctieve normen voor beide steekproeven zijn te zien in Box 5. Op basis van alle items die betrekking hebben op duurzaam gedrag, wordt duidelijk dat de klimaatcoaches aanzienlijk duurzamer gedrag vertonen dan de respondenten uit de representatieve steekproef.

Box 5: Vleesconsumptie			
Vleesconsumptie variabelen	Schaal	Representatieve Steekproef (<i>N</i> = 926) <i>M</i> ± <i>SD</i>	Klimaatcoaches (<i>N</i> = 56) <i>M</i> ± <i>SD</i>
Consumptie frequentie (dagen per week)	0–7 dagen per week	4.37 ± 2.04	0.73 ± 1.44
Descriptieve norm	1–5 schaal	3.86 ± 0.74	3.08 ± 0.84
Injunctieve norm	1–7 schaal	3.57 ± 1.64	5.29 ± 1.04

Noot. In de pre-print zijn ook de resultaten voor ander duurzaam gedrag te vinden: https://osf.io/preprints/psyarxiv/czu9f_v1. *N* = aantal respondenten; *M* = gemiddelde; *SD* = standaarddeviatie.

Samengevat

Dit rapport heeft verschillende uitkomsten besproken vanuit het onderzoek “Gesprekken over klimaatverandering in Nederland” bij klimaatcoaches. Afhankelijk van de gesprekspartner gaan klimaatcoaches graag in gesprek over klimaatverandering. Hoewel zij wat minder snel in gesprek hierover gaan met vreemden, zijn zij wel bereid hiertoe. Klimaatcoaches laten verder een hoge persoonlijke klimaatidentiteit en veel klimaatangst zien en ze denken dat ze veel klimaatkennis bezitten. Verder blijkt dat klimaatcoaches veel vertrouwen in hun eigen kunnen hebben om een goed gesprek te voeren over klimaatverandering. Deze eigenschappen passen natuurlijk bij klimaatcoaches en het is interessant om te zien hoe klimaatcoaches van de representatieve steekproef verschillen.

Uit ons onderzoek kwam verder naar voren dat ook klimaatcoaches gedeeltelijk *Pluralistic Ignorance* laten zien en het belang van klimaatverandering en de ervaren persoonlijke verantwoordelijkheid onder de meeste mensen in Nederland onderschatten. Veel of meer over het klimaat te praten lijkt dus *Pluralistic Ignorance* niet helemaal te voorkomen.

Eerder is aangetoond dat *Pluralistic Ignorance* kan bijdragen aan het in stand houden van stilte rondom klimaatverandering: wanneer mensen denken dat hun mening in de minderheid is, zijn zij minder geneigd deze met anderen te delen (Geiger & Swim, 2016). Het kan daarom helpen om in gesprekken te benadrukken dat ook anderen, en de meerderheid van de Nederlandse bevolking, bezorgd zijn over klimaatverandering (Klaperski-van der Wal et al., 2026).

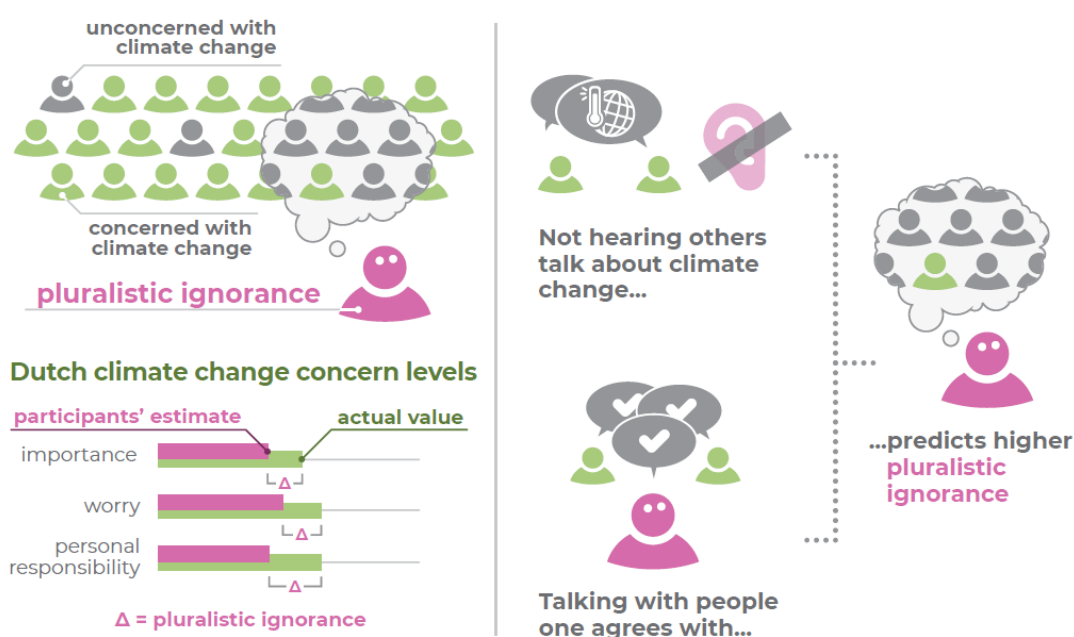
Hierbij sluit het idee aan dat gesprekken normen kunnen beïnvloeden. Injunctieve normen zijn een belangrijke voorspeller van gedrag. Ook wat betreft klimaatvriendelijk gedrag, kunnen deze normen van invloed zijn. Het openstellen van gesprekken over klimaatverandering en het uitwisselen van ideeën over duurzaam gedrag zou deze normen positief kunnen beïnvloeden, vooral wanneer gesprekken met mensen buiten “de bubbel” worden gevoerd (zie Box 6).

Box 6: Meer weten over de uitkomsten van het hoofd onderzoek?

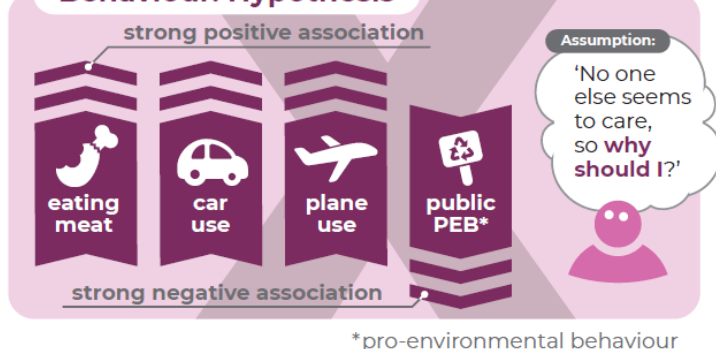
De representatieve steekproef liet zien dat mensen, ondanks dat zij in klimaatverandering geloven en zich hier zorgen over maken, niet vaak over klimaatverandering praten. Verder vonden wij dat het voeren van klimaatgesprekken niet per se samenhangt met een nauwkeuriger beeld van het level van zorgen over klimaatverandering in Nederland. Tegelijkertijd leek *Pluralistic Ignorance* niet samen te hangen met het verwachte problematische collectieve *bystander effect*. Er was zelfs een kleine positieve samenhang tussen *Pluralistic Ignorance* en duurzaam gedrag.

Willen jullie meer weten over de resultaten van de [representatieve steekproef](#)? Hieronder vinden jullie nog de grafische samenvatting van de hoofdbevindingen.

Silent and Underestimated Climate Change Concern without Behavioural Backlash

Behaviour: Hypothesis

Behaviour: Actual Results

Literatuur

- Fishbein, M., & Ajzen, I. (2009). Predicting and Changing Behavior: The Reasoned Action Approach. Taylor & Francis Group. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/ubnru-ebooks/detail.action?docID=668501>.
- Geiger, N., & Swim, J. K. (2016). Climate of silence: Pluralistic ignorance as a barrier to climate change discussion. *Journal Of Environmental Psychology*, 47, 79–90.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2016.05.002>
- Hoffmann, T., Ye, M., Zino, L., Cao, M., Rauws, W., & Bolderdijk, J. W. (2024). Overcoming inaction: An agent-based modelling study of social interventions that promote systematic pro-environmental change. *Journal of Environmental Psychology*, 94, 102221.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2023.102221>
- Klaperski-van der Wal, S., Newman-Grigg, E. R., & Papies, E. K. (2026). *Silent and Underestimated Climate Change Concern Without Behavioural Backlash: Findings From a Representative Dutch Survey on Climate Change Communication* (preprint). PsyArXiv.
https://osf.io/preprints/psyarxiv/czu9f_v1/
- Latkin, C., Dayton, L., Bonneau, H., Countess, K., Hendrickson, Z., & Vidal, C. (2023). Correlates of Climate Change Action Communication Modalities in the United States. *Climate*, 11(6), Article 6. <https://doi.org/10.3390/cli11060125>
- Orr, M., Borth, A., Kotcher, J., Campbell, E., Myers, T., Maibach, E., Leiserowitz, A., Rosenthal, S. A., & Clarke, C. (2025). Breaking the climate silence: Predictors of discussing global warming with family and friends. *PLOS Climate*, 4(4), e0000538.
<https://doi.org/10.1371/journal.pclm.0000538>
- Smith, J. R., Louis, W. R., Terry, D. J., Greenaway, K. H., Clarke, M. R., & Cheng, X. (2012). Congruent or conflicted? The impact of injunctive and descriptive norms on environmental intentions. *Journal Of Environmental Psychology*, 32(4), 353–361.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.06.001>